

C1-710-44a

2551008803

Filozofická fakulta
Univerzity Karlovy v Praze

**Knihovna filosofie FF UK
v Praze
2**

F-8/96

© Petr Rezek, 1995

ISBN 80-901796-5-7

PLÓTÍNOS VĚČNOST, ČAS A DUCH

Rezek

V 9

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΝΤΟΣ

Ο ΔΥΧΟΥ, ΙΔΕΪΧΗ
Α ΞΟΥΚΝΟΥ

ÚVODNÍ POZNÁMKA

Již z pojednání I 9 // (viz Plótnos, Dvě pojednání o kráse, Praha 1994) víme, že krása se jako něco duchovního ukazuje jen duši. A také trojí druh lidí, zmiňovaný v první kapitole pojednání O duchu, idejích a jsoucnu, připomíná lepší část duše, která člověka obrací od příjemného ke krásnému. Sledování původu krásného dovoluje odkrytí člověka božského, který objevuje krásu duše a ducha. Božský člověk hledá první příčinu krásných věcí – dospívá tak (v procesu zvaném „výstup“) do míst nahoře, odkud duše pochází, kde je její vlast. Tento výstup znamená zkoumat původ tvaru a odhlédnout od látky. Tvar na látce je totiž jen obrazem pravého duchovního tvaru, vidu. Duchovní tvar všemu smyslovému kosmu propůjčuje bytí, je tvarem, ale i působící formou, tj. organizujícím principem. Do látky pak vstupuje tvar z duše (buď z duše řemeslníka anebo z duše veškerenstva). Zdrojem krásy je vid. Ne každá duše je krásná, nýbrž jen duše mající rozumové na-

hlédnutí, které pochází z ducha. Teprve duch je krásný sám ze sebe. Duch je tvůrcem i videm. Duše a duše je vzhledem k duchu látkou. Takovouto úvahou o původu smyslové krásy a krásné duše, jež je krásná na základě rozumového nahlédnutí, se odkrývá duch 1. jako první příčina všeho jsoucítého, 2. jako příčina všudypřítomná a uchovávací všechno tělesné, 3. jako příčina jsoucí vždy v působnosti, a tedy věčná, 4. totožná s pravými jsoucny. Duch je začleněn do struktury vypracované ve IV 2 /4/ (viz Pló-tínos, Sestry duše, Praha 1995): patří do oboru bytí a umožňuje to, co se děje – duch sám je nedělitelný, věčný, duše ve svém středním postavení se obrací k dělitelnosti (látce) a k nedělitelnosti (duchu).

LITERATURA

SZLEZÁK, T. S.: *Platon und Aristoteles in der Nuslehre Plotins*, Basel/Stuttgart 1979.

SYNOPSIS

1. Tři druhy filosofů rozlišeny podle toho, zda vycházejí pouze ze smyslů (epikurejci), nebo se nad ně o něco pozdvihují, tj. od příjemného směřují ke zdatnosti (stoici), či zda vším pozemským opovrhují a setrvávají *tam* (platonici).

2. Do onoho vyššího místa dospívá filosof vedený erótem: od smyslové krásy k duševní a duchovní; duch otiskem Dobra.

3. Duch musí být, neboť všechno složené (vzniklé přirozeně či uměle), duše jednotlivá i duše veškerenstva obsahují vid; ten je propůjčován duchem.

4. Proč není duše první. Duše je látkou vzhledem k duchu; duch nutně duši předchází. Duch jest v působnosti.

5. Duch je těmi jsoucny, která nahlíží. Ta jsou vzorem ostatních věcí. Bytí smyslových věcí (celého veškerenstva) pochází z účasti.

Duchovní jsoucná se vyznačují soběstačností. Duch není v místě.

6. Duch obsahuje jednotliviny jako celek části nebo jako semeno působící formy všech orgánů.

7. Duch spočívá v sobě a je všemi věcmi. Nепropůjčuje jim být teprve svým nahlížením, nýbrž jsoucná *jsou* v duchu.

8. Jednotlivý vid je jednotlivým duchem. Duch a jsoucná jsou jedno. Duch je všemi jsoucnými.

9. *Tam* je všechno jsoucností. Duchovní přirozenost je v *jednu* vším. Pořádá látku; tím je vid rozdělen.

10. Nic protipřirozeného se nenachází v duchovním kosmu; vid něčeho špatného není možný.

11. Rozdělení druhů umění podle míry jejich původu z duchovního kosmu. Nejvýše stojí geometrie a vědění o jsoucnu.

12. Není vid Sókrata, nýbrž jen člověka.

13. Duše *zde* není obrazem duše o sobě. I v našich duších je pravé vědění. Duchovní kosmos je všude.

14. Jedno a mnohost – výčet problémů. Duše o sobě je v duchu.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΝΤΟΣ

1. Πάντες ἄνθρωποι ἐξαρχῆς γενόμε-
νοι αἰσθήσει πρὸ νοῦ χρησάμενοι καὶ
τοῖς αἰσθητοῖς προσβαλόντες πρώτους
ἐξανάγκης οἱ μὲν ἐνταυτοῦ καταμείναν-
τες διέζησαν ταῦτα πρῶτα καὶ ἔσχατα
5 νομίσαντες, καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς λυπηρόν | τε
καὶ ἡδὺ τὸ μὲν κακόν, τὸ δὲ ἀγαθὸν ὑπο-
λαβόντες ἀρκεῖν ἐνόμισαν, καὶ τὸ μὲν
διώκοντες, τὸ δ' ἀποικονομούμενοι διε-
γένοντο. Καὶ σοφίαν ταύτην οἱ γε λόγου
μεταποιούμενοι αὐτῶν ἔθεντο, οἷα οἱ βα-
ρεῖς τῶν ὀρνίθων, οἱ πολλὰ ἐκ γῆς λα-
βόντες καὶ βαρυνθέντες ὑψοῦ πτήναι
10 ἀδυνατοῦσι | καίπερ πτερὰ παρὰ τῆς φύ-
σεως λαβόντες. Οἱ δὲ ἤρθησαν μὲν ὀλί-
γον ἐκ τῶν κάτω κινουῦντος αὐτοὺς πρὸς
τὸ κάλλιον ἀπὸ τοῦ ἡδέος τοῦ τῆς ψυχῆς
κρείττονος, ἀδυνατήσαντες δὲ ἰδεῖν τὸ

O DUCHU, IDEJÍCH A JSOUČNU

1. Všichni lidé již od svého narození
používají smysly dříve než svého ducha
a nutně se nejprve obracejí k věcem smys-
lovým. Někteří u nich zůstávají celý život
a tyto věci jsou pro ně prvním a posledním.
Protože bolest | a slast k nim náležející po- 5
važují za dobro a zlo, domýšlejí se, že sta-
čí, aby strávili svůj život vyhledáváním
slasti a zbavováním se bolesti. Ti z nich;¹⁾
kteří se tváří, jako by to dokazovali, a do-
konce to nazývají moudrostí, se podobají
obtíženým ptákům, kteří si toho na zemi
příliš nabrali a se zátěží nedokáží vzlétnout
do výše, přestože | jim příroda dala křídla.²⁾ 10
Jiní³⁾ se pozdvihli něco málo nad věci dole,
protože lepší část jejich duše je poháněna od
příjemného ke *krásnějšímu*.⁴⁾ Protože však
nebyli s to uvidět, co je vyšší, a protože

ἄνω, ὡς οὐκ ἔχοντες ἄλλο, ὅπου στήσονται, κατηνέχθησαν σὺν τῷ τῆς ἀρετῆς
 15 ὀνόματι ἐπὶ πράξεις | καὶ „ἐκλογὰς“ τῶν
 κάτω, ἀφ' ὧν ἐπεχείρησαν τὸ πρῶτον
 αἰρεσθαι. Τρίτον δὲ γένος θείων ἀνθρώ-
 πων δυνάμει τε κρείττονι καὶ ὀξύτητι ὁμ-
 μάτων εἶδέ τε ὥσπερ ὑπὸ ὀξυδορκίας τὴν
 ἄνω αἴγλην καὶ ἤρθη τε ἐκεῖ ὅσον ὑπὲρ
 νεφῶν καὶ τῆς ἐνταῦθα ἀχλύος καὶ ἔμει-
 20 νεν ἐκεῖ τὰ τῆδε ὑπεριδόν | πάντα ἡσθῆεν
 τῷ τόπῳ ἀληθινῶ καὶ οἰκείῳ ὄντι, ὥσπερ
 ἐκ πολλῆς πλάνης εἰς πατρίδα εὖνομον
 ἀφικόμενος ἀνθρώπος.

2. Τίς οὖν οὗτος ὁ τόπος; καὶ πῶς ἂν τις
 εἰς αὐτὸν ἀφίκοιτο; ἀφίκοιτο μὲν ἂν ὁ
 φύσει ἐρωτικός καὶ ὄντως τὴν διάθεσιν
 ἐξαρχῆς φιλόσοφος, ὠδίνων μὲν, ἅτε
 ἐρωτικός, περὶ τὸ καλόν, οὐκ ἀνασχό-
 5 μενος δὲ „τοῦ ἐν σώμα|τι κάλλους“, ἀλλ'
 ἐνθεν ἀναφυγῶν „ἐπὶ τὰ τῆς ψυχῆς κάλ-
 λη“, ἀρετὰς καὶ „ἐπιστήμας καὶ ἐπιτη-
 δεύματα καὶ νόμους“, πάλιν αὖ ἐπανα-
 βαίνει ἐπὶ τὴν τῶν ἐν ψυχῇ καλῶν αἰτίαν,

nemají jiný pevný bod, kde by spočinuli, klesli se slovem „zdatnost“ na rtech dolů ke konání a | „volbě“⁵⁾ mezi věcmi dole, nad 15
 něž se zprvu pokusili pozdvihnout. Třetí druh⁶⁾ tvoří lidé božští, kteří díky své mocnější mohoucnosti a pronikavosti zraku uzřeli jakoby mimořádně ostrým pohledem zář nahoře a kteří, když se k ní pozdvihli, jakoby nad mraky a pozemskou temnotu, zůstali *tam*, opovrhli vším | pozemským 20
 a zaradovali se z onoho místa, jež je právě a jim vlastní, tak jako se raduje člověk navrátilivší se po dlouhém bloudění do vlasti řízené dobrými zákony.⁷⁾

2. Co tedy je toto místo a jak k němu lze dospět? Dospět k němu může ten, kdo je svou přirozeností erotik, kdo je ve svém ustrojení od počátku a v pravém slova smyslu filosofem.⁸⁾ Touží bolestně po kráse, protože je erotik, není však spokojen s „krásou tělesnou“, | nýbrž prchá od ní 5
 vzhůru ke „krásám duše“, zdatností a „vědám, vznešeným činnostem a zákonům“ (Plat. *Symp.* 210 b 3 – c 6), a odtud

καὶ εἴ τι πάλιν αὖ πρὸ τούτου, ἕως ἐπ'
 ἔσχατον ἦκη τὸ πρῶτον, ὃ παρ' αὐτοῦ
 10 καλόν. Ἐνθα καὶ ἐλθὼν | ὠδίνος παύ-
 σεται, πρότερον δὲ οὐ. Ἀλλὰ πῶς ἀνα-
 βήσεται, καὶ πόθεν ἡ δύναμις αὐτῷ, καὶ
 τίς λόγος τοῦτον τὸν ἔρωτα παιδαγωγῆ-
 σεται; ἢ ὅδε· τοῦτο τὸ κάλλος τὸ ἐπὶ τοῖς
 σώμασιν ἐπακτόν ἐστι τοῖς σώμασι-
 μορφαὶ γὰρ αὗται σωματίων ὡς ἐπὶ ὕλη
 15 αὐτοῖς. Μεταβάλλει γοῦν τὸ ὑποκεῖμε-
 νον καὶ ἐκ καλοῦ αἰσχρὸν γίνεται. Με-
 θέξει ἄρα, φησὶν ὁ λόγος. Τί οὖν τὸ ποι-
 ῆσαν σῶμα καλόν; ἄλλως μὲν κάλλους
 παρουσία, ἄλλως δὲ ψυχῆ, ἢ ἐπλασέ τε
 καὶ μορφῆν τοιάυδε ἐνῆκε. Τί οὖν; ψυχῆ
 παρ' αὐτῆς καλόν; ἢ οὐ. Οὐ γὰρ ἡ μὲν ἦν
 20 φρόνιμός τε καὶ καλή, ἡ δὲ ἄφρων τε | καὶ
 αἰσχρά. Φρονήσει ἄρα τὸ καλὸν περὶ ψυ-
 χήν. Καὶ τίς οὖν ὁ φρόνησιν δούς ψυχῆ; ἢ
 νοῦς ἐξανάγκης, νοῦς δὲ οὐ ποτὲ μὲν νοῦς,
 ποτὲ δὲ ἄνους, ὃ γε ἀληθινός. Παρ' αὐτοῦ
 ἄρα καλός. Καὶ πότερον δὴ ἐνταῦθα δεῖ
 25 δεῖ ἰέναι, νοῦς δὲ προέστηκε μὲν | ἀρχῆς
 τῆς πρώτης ὡς πρὸς ἡμᾶς, ὡσπερ ἐν

opět stoupá k příčině krásných věcí, jež
 jsou v duši, a pak dále, je-li ještě něco nad
 tím, až nakonec dospěje k prvnímu, které je
 krásné samo ze sebe. Teprve když dospěje
 sem, | bolestná touha ustane, dříve však 10
 ne.⁹⁾ Jak vykoná ten výstup, odkud vezme
 k němu sílu a jaká úvaha poučí a povede
 tento erós?¹⁰⁾ Tato: tělesná krása je do těl
 vnesena zvnějšku; je totiž tvarem těl, který
 je na nich jako na látce. Vždyť nositel tvaru
 | se mění, z krásného se stává ošklivým. 15
 Tedy, jak říká úvaha, je krásný pouze účastí
 na kráse. A co je tedy to, co činí tělo krás-
 ným? V jednom smyslu přítomnost krásy,
 v jiném smyslu duše, která tělo přetvořila
 a vyslala do něj ten který tvar. Je ale duše
 krásná ze sebe? Nikoliv, to by jedna ne-
 mohla být rozumná a krásná, druhá pak ne-
 rozumná | a ošklivá. Krása duše spočívá 20
 tedy v rozumovém nahlédnutí. A kdo dává
 duši nahlédnutí? Přece nutně duch. Duch
 však není jednou duchem a podruhé niko-
 liv,¹¹⁾ alespoň opravdový duch. Duch je te-
 dy krásný sám ze sebe. Zda je pak nutno
 u něho skončit jako u prvního, nebo je třeba

„προϋύροις τάγαϋοϋ“ ἀπαγγέλλων ἐν αὐτῷ τὰ πάντα, ὡσπερ ἐκείνου τύπος μᾶλλον ἐν πλήθει ἐκείνου πάντη μένους ἐν ἐνί;

3. Ἐπισκεπτέον δὲ ταύτην τὴν νοῦ φύσιν, ἣν ἐπαγγέλλεται ὁ λόγος εἶναι τὸ ὄντως καὶ τὴν ἀληθῆ οὐσίαν, πρότερον βεβαιωσαμένους κατ' ἄλλην ὁδὸν ἰόντας, ὅτι δεῖ εἶναι τινα τοιαύτην. Ἴσως μὲν οὖν γελοῖον ζητεῖν, εἰ | νοῦς ἐστὶν ἐν τοῖς οὔσι· τάχα δ' ἂν τινες καὶ περὶ τούτου διαμφισβητοῦεν. Μᾶλλον δέ, εἰ τοιοῦτος, οἷόν φαμεν, καὶ εἰ χωριστός τις, καὶ εἰ οὗτος τὰ ὄντα καὶ ἡ τῶν εἰδῶν φύσις ἐνταῦθα, περὶ οὗ καὶ τὰ νῦν εἰπεῖν πρόκειται. Ὅρωμεν δὴ τὰ λεγόμενα εἶναι 5 πάντα σύνθετα καὶ ἀπλοῦν | αὐτῶν οὐδὲ ἐν, ἃ τε τέχνη ἐργάζεται ἕκαστα, ἃ τε συνέστηκε φύσει· τὰ τε γὰρ τεχνητὰ ἔχει χαλκὸν ἢ ξύλον ἢ λίθον καὶ παρὰ τούτων οὐπω τετέλεσθαι, πρὶν ἂν ἡ τέχνη ἐκάστη ἢ μὲν ἀνδριάντα, ἢ δὲ κλίνην, ἢ δὲ

jít mimo ducha?¹²⁾ Duch našemu pohledu první počátek zakrývá, hlásá, jakoby v „předsíni | Dobra“ (Plat. *Phil.* 64 c 1), že 25 v sobě má vše. Je jakoby otiskem Dobra v krajní mnohosti, kdežto Dobro zcela setrvává v jednotě.¹³⁾

3. Je tedy třeba zkoumat přirozenost ducha, o níž úvaha prohlašuje, že je opravdovým jsoucnem a pravou jsoucností. Nejprve však se jinou cestou musíme utvrdit v tom, že přirozenost tohoto druhu bytí musí. Je možná směšné zkoumat, zda | duch 5 patří mezi jsoucna, někteří však by se snad přeli i o toto. Daleko spornější ovšem je, zda duch je takový, jak tvrdíme: zda je odloučený¹⁴⁾ <od smyslového kosmu>, totožný se jsoucný¹⁵⁾ a zda v něm sídlí přirozenost vidů.¹⁶⁾ Naším úkolem nyní je o tom promluvit. Vidíme zajisté, že vše, o čem se říká, že jest, je složené a že nic z toho není jednoduché. | Jedny věci jsou vytvářeny 10 uměním, jiné vznikly přirozeně. Umělé tvory totiž obsahují bronz nebo dřevo nebo kámen, ale tím zdaleka nejsou hotovy, do-

οἰκίαν ἐργάσθηται εἶδους τοῦ παρ' αὐτῇ
 15 ἐνθέσει. Καὶ μὴν καὶ τὰ φύσει | συνεσ-
 τῶτα τὰ μὲν πολυσύνθετα αὐτῶν καὶ
 συγκρίματα καλούμενα ἀναλύσεις εἰς
 <τὰ συγκριθέντα καὶ εἰς> τὸ ἐπὶ πᾶσι
 τοῖς συγκριθεῖσιν εἶδος· ὅλον ἄνθρωπον
 εἰς ψυχὴν καὶ σῶμα, καὶ τὸ σῶμα εἰς τὰ
 τέσσαρα. Ἐκαστον δὲ τούτων σύνθετον
 εὐρῶν ἐξ ὕλης καὶ τοῦ μορφοῦντος – ὕλη
 20 γὰρ παρ' αὐτῆς ἢ τῶν | στοιχείων ἄμορ-
 φος – ζητήσεις τὸ εἶδος ὅθεν τῇ ὕλει. Ζη-
 τήσεις δ' αὐ καὶ τὴν ψυχὴν πότερα τῶν
 ἀπλῶν ἤδη, ἢ ἔνι τι ἐν αὐτῇ τὸ μὲν ὡς
 ὕλη, τὸ δὲ εἶδος, ὁ νοῦς ὁ ἐν αὐτῇ, ὁ μὲν
 ὡς ἢ ἐπὶ τῷ χαλκῷ μορφῇ, ὁ δὲ ὅλος ὁ τὴν
 μορφὴν ἐν τῷ χαλκῷ ποιήσας. Τὰ αὐτὰ δὲ
 25 ταῦτα καὶ ἐπὶ τοῦ | παντὸς μεταφέρων τις
 ἀναβήσεται καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ νοῦν ποι-
 ητὴν ὄντως καὶ δημιουργὸν τιθέμενος,
 καὶ φήσει τὸ ὑποκείμενον δεξάμενον
 μορφᾶς τὸ μὲν πῦρ, τὸ δὲ ὕδωρ, τὸ δὲ ἀέρα
 καὶ γῆν γενέσθαι, τὰς δὲ μορφὰς ταύτας
 παρ' ἄλλου ἤκειν· τοῦτο δὲ εἶναι ψυχὴν·
 30 ψυχὴν δὲ αὐ καὶ ἐπὶ | τοῖς τέτρασι τὴν
 κόσμου μορφὴν δοῦναι· ταύτη δὲ νοῦν

kud z nich to které umění neudělá sochu,
 lehátko nebo dům tím, že vid, který má,
 vloží do látky. Právě tak ty věci vzniklé
 přirozeně, | jež jsou mnohonásobně složeny 15
 a zvané „složeny“, rozložíš <na složky a>
 na vid, který je přítomen na všech složkách:
 například člověka na duši a tělo, jeho tělo
 na čtyři prvky. Když pak zjistíš, že každý
 jednotlivý prvek je z látky a z toho, co jí
 dává tvar – látka prvků | je totiž sama bez- 20
 tvará –, budeš zkoumat, odkud vid do látky
 přichází. Dále budeš zkoumat duši, zda již
 patří k jednoduchým jsočností, nebo
 zda v ní je jednak něco jako látka, jednak
 něco jako vid. Duch v ní obsažený může být
 totiž jednak něco jako tvar vložený do
 bronzu, jednak něco jako umělec, který tvar
 do bronzu vložil. Tentýž postup | přene- 25
 seme na veškerenstvo, vystoupíme k duchu
 i tentokrát a budeme ho považovat za pra-
 vého tvůrce a strážce a řekneme, že podklad
 se stává ohněm, vodou, vzduchem a zemí
 teprve přijetím tvarů, že však tyto tvary při-
 cházejí od něčeho jiného a tím jiným že je
 duše; duše pak | dala těm čtyřem prvkům 30

χορηγόν τῶν λόγων γεγονέναι, ὥσπερ
καὶ ταῖς τῶν τεχνιτῶν ψυχαῖς παρὰ τῶν
τεχνῶν τοὺς εἰς τὸ ἐνεργεῖν λόγους· νοῦν
δὲ τὸν μὲν ὡς εἶδος τῆς ψυχῆς, τὸν κατὰ
τὴν μορφὴν, τὸν δὲ τὸν τὴν μορφὴν
35 παρέχοντα ὡς τὸν ποιητὴν τοῦ | ἀνδρι-
άντος, ᾧ πάντα ἐνυπάρχει, ἃ δίδωσιν.
Ἐγγὺς μὲν ἀληθείας, ἃ δίδωσι ψυχῇ· ἃ δὲ
τὸ σῶμα δέχεται, εἶδωλα ἤδη καὶ μιμή-
ματα.

4. Διὰ τί οὖν δεῖ ἐπὶ ψυχῇ ἀνιέναι, ἀλλ'
οὐκ αὐτὴν εἶναι τίθεσθαι τὸ πρῶτον; ἢ
πρῶτον μὲν νοῦς ψυχῆς ἔτερον καὶ κρεῖτ-
τον· τὸ δὲ κρεῖττον φύσει πρῶτον. Οὐ γὰρ
δή, ὡς οἴονται, ψυχὴ νοῦν τελεωθεῖσα
5 γεννᾷ· πόθεν γὰρ | τὸ δυνάμει ἐνεργεῖα
ἔσται, μὴ τοῦ εἰς ἐνεργεῖαν ἄγοντος αἰ-
τίου ὄντος; εἰ γὰρ κατὰ τύχην, ἐνδέχεται
μὴ ἐλθεῖν εἰς ἐνεργεῖαν. Διὸ δεῖ τὰ
πρῶτα ἐνεργεῖα τίθεσθαι καὶ ἀπροσδεᾶ
καὶ τέλεια· τὰ δὲ ἀτελῆ ὕστερα ἀπ' ἐκεί-
νων, τελειούμενα δὲ παρ' αὐτῶν τῶν γε-
10 γεννηκότων δίκην | πατέρων τελειούν-
των, ἃ καταρχὰς ἀτελῆ ἐγέννησαν· καὶ

tvár kosmu. Ji zase opatřil působícími for-
mami duch, tak jako do umělcovy duše při-
cházejí působící formy teprve z umění.
Duch však jednak jakožto tvar duše jest
videm duše a jednak duši tvar poskytuje –
jako tvůrce | sochy, jenž vše, co jí dává, má 35
v sobě. A tak to, co <duch> dává duši, je
blízko pravdy, avšak to, co je přijímáno
tělem, jsou jen obrazy a napodobeniny.¹⁷⁾

4. Proč je tedy třeba stoupat vzhůru, mi-
mo duši, a proč ji nelze považovat za to, co
je první? Především proto, že duch je jiný
a lepší než duše. A to lepší je přirozeně
první.¹⁸⁾ Neboť zajisté tomu není tak, jak
někteří¹⁹⁾ věří, že duše, když je završena,
plodí ducha. Jak | se totiž to, co je v mo- 5
houcnosti, stane něčím v působnosti, když
nebude příčiny uvádějící ho do působnos-
ti? Jestliže se tak totiž děje jen náhodou, je
pak možné, že do působnosti nedospěje.
Proto je třeba ty věci, které jsou první, po-
važovat za jsoucí v působnosti, za sobě-
stačné a završené, nezavršené za pozdější,

εἶναι μὲν ὕλην πρὸς τὸ ποιῆσαν τὸ πρῶτον, εἴτ' αὐτὴν ἔμμορφον ἀποτελεῖσθαι. Εἰ δὲ δὴ καὶ ἐμπαθὲς ψυχὴ, δεῖ δὲ τι ἀπαθὲς εἶναι – ἢ πάντα τῷ χρόνῳ ἀπολεῖται – δεῖ τι πρὸ ψυχῆς εἶναι. Καὶ εἰ ἐν κόσμῳ
 15 ψυχὴ, ἐκτὸς δὲ | δεῖ τι κόσμου εἶναι, καὶ ταύτη πρὸ ψυχῆς δεῖ τι εἶναι. Εἰ γὰρ τὸ ἐν κόσμῳ τὸ ἐν σώματι καὶ ὕλη, οὐδὲν ταῦτον μενεῖ· ὥστε ἄνθρωπος καὶ πάντες λόγοι οὐκ αἰδίοι οὐδὲ οἱ αὐτοί. Καὶ ὅτι μὲν νοῦν πρὸ ψυχῆς εἶναι δεῖ, ἐκ τούτων καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν ἂν τις θεωρήσειε.

5. Δεῖ δὲ νοῦν λαμβάνειν, εἴπερ ἐπαληθεύσομεν τῷ ὀνόματι, μὴ τὸν δυνάμει μηδὲ τὸν ἐξ ἀφροσύνης εἰς νοῦν ἐλθόντα – εἰ δὲ μή, ἄλλον πάλιν αὖ πρὸ αὐτοῦ ζητήσομεν – ἀλλὰ τὸν ἐνεργεῖα καὶ αἰεῖ

pocházející z prvních a završované poprávu těmi, které je zplodily, tak jako otcové | završují to, co na počátku zplodili jako ne- 10 završené. Je tedy třeba duši ve vztahu k tomu, kdo ji vytvořil, k prvnímu, považovat za látku, která pak přijímá tvar a je završena. Jestliže je duše vystavena působení, musí pak být něco, co působení vystaveno není, jinak by všechno časem zaniklo. Musí tedy být něco, co duši předchází. Dá- 15 le, protože duše je v kosmu | a protože musí být něco vně kosmu, musí také něco duši předcházet. Jestliže totiž *být v kosmu* značí být v těle a v látce, pak nic nemůže setrávat jako totožné se sebou: takže člověk a každá působící forma by pak nemohly být věčné a setrávat jako tytéž. Z toho, co bylo řečeno, i z mnoha jiných důkazů lze nahlédnout, že duch nutně duši předchází.

5. Jestliže chceme výrazu duch užívat správně, nesmíme ducha chápat jako jsoucího v mohoucnosti ani jako procitnuvšího ze stavu bez rozvažování – jinak bychom museli dále hledat jiného ducha před ním –,

5 νοῦν ὄντα. Εἰ δὲ μὴ ἐπακτὸν | τὸ φρονεῖν
 ἔχει, εἴ τι νοεῖ, παρ' αὐτοῦ νοεῖ, καὶ εἴ τι
 ἔχει, παρ' αὐτοῦ ἔχει. Εἰ δὲ παρ' αὐτοῦ καὶ
 ἐξ αὐτοῦ νοεῖ, αὐτὸς ἐστὶν ἃ νοεῖ. Εἰ γὰρ
 ἡ μὲν οὐσία αὐτοῦ ἄλλη, ἃ δὲ νοεῖ ἕτερα
 αὐτοῦ, αὐτὴ ἡ οὐσία αὐτοῦ ἀνόητος ἔσ-
 10 ται· καὶ δυνάμει, οὐκ ἐνεργεῖα αὐτῶ. Οὐ
 χωριστέον οὖν οὐδέτερον | ἀπὸ θατέρου.
 Ἔθος δὲ ἡμῖν ἀπὸ τῶν παρ' ἡμῖν κά-
 κεῖνα ταῖς ἐπινοίαις χωρίζειν. Τί οὖν
 ἐνεργεῖ καὶ τί νοεῖ, ἵνα ἐκεῖνα αὐτὸν ἃ
 νοεῖ θώμεθα; ἢ δῆλον ὅτι νοῦς ὦν ὄντως
 νοεῖ τὰ ὄντα καὶ ὑφίστησιν. Ἔστιν ἄρα
 ὄντα. Ἡ γὰρ ἐτέρωθι ὄντα αὐτὰ νοήσει,
 15 ἢ ἐν αὐτῷ ὡς αὐτὸν | ὄντα. Ἐτέρωθι μὲν
 οὖν ἀδύνατον· ποῦ γὰρ; αὐτὸν ἄρα καὶ ἐν
 αὐτῷ. Οὐ γὰρ δὴ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς, ὡς-
 περ οἴονται. Τὸ γὰρ πρῶτον ἕκαστον οὐ
 τὸ αἰσθητόν· τὸ γὰρ ἐν αὐτοῖς εἶδος ἐπὶ
 ὕλη εἰδωλον ὄντος, πᾶν τε εἶδος ἐν ἄλλῳ
 παρ' ἄλλου εἰς ἐκεῖνο ἔρχεται καὶ ἐστὶν
 20 εἰκὼν ἐκεῖνου. Εἰ δὲ | καὶ „ποιητὴν“ δεῖ
 εἶναι „τοῦδε τοῦ παντός“, οὐ τὰ ἐν τῷ μή-
 πω ὄντι οὗτος νοήσει, ἵνα αὐτὸ ποιῇ. Πρὸ
 τοῦ κόσμου ἄρα δεῖ εἶναι ἐκεῖνα, οὐ τύ-

nýbrž jako jsoucího v působnosti a jsou-
 cího duchem věčně. Nenáleží-li však roz-
 važování k duchu dodatečně, | pak jestliže 5
 duch něco nahlíží, nahlíží to ze sebe, a jestli-
 že něco má, má to ze sebe samého. Jestli-
 že duch nahlíží ze sebe samého a skrze sebe
 samého, pak on sám je tím, co je duchovně
 nahlíženo. Neboť kdyby jeho jsoucnost by-
 la jiná <než jeho nahlížení> a věci, které
 nahlíží, by se od něho odlišovaly, pak
 jsoucnost věcí, jež on nahlíží, by byla ne-
 přístupná duchovnímu nahlížení; a opět by
 byl duchem v mohoucnosti a nikoliv v pů-
 sobnosti. Nesmí se tedy jedno <tj. duch>
 odlučovat | od druhého <tj. od duchovně 10
 nahlíženého>. Je to ovšem návyk odvozený
 z věcí *zde*, že uvažujeme-li o věcech *tam*,
 tak je odlučujeme. Co duch působí a co
 nahlíží, že ho můžeme považovat za toho,
 který je tím, co sám nahlíží? Je jasné, že
 duch, protože je opravdu jsoucí, jsoucna
 duchovně nahlíží a propůjčuje jim bytí. Je
 tedy oněmi jsoucny. Buď je totiž musí na-
 hlížet jako jsoucí někde jinde, nebo jako
 jsoucí v sobě samém – a pak je jimi sám.

πους ἀφ' ἐτέρων, ἀλλὰ καὶ ἀρχέτυπα καὶ
 πρῶτα καὶ νοῦ οὐσίαν. Εἰ δὲ λόγους φή-
 σουσιν ἀρκεῖν, αἰδίους δῆλον· εἰ δὲ αἰ-
 25 δίους καὶ ἀπαθείς, ἐν νῶ δεῖ | εἶναι καὶ
 τοιούτῳ καὶ προτέρῳ ἕξεως καὶ φύσεως
 καὶ ψυχῆς· δυνάμει γὰρ ταῦτα. Ὁ νοῦς
 ἄρα τὰ ὄντα ὄντως, οὐχ οἷά ἐστιν ἄλλοθι
 νοῶν· οὐ γὰρ ἐστὶν οὔτε πρὸ αὐτοῦ οὔτε
 μετ' αὐτόν· ἀλλὰ οἷον νομοθέτης πρῶ-
 30 | καὶ εἶναι“ καὶ „ἡ τῶν ἄνευ ὕλης ἐπισ-
 τήμη ταυτόν τῷ πράγματι καὶ τὸ ἐμμαντὸν
 ἐδιζήσάμην“ ὡς ἐν τῶν ὄντων· καὶ αἰ
 ἀναμνήσεις δέ· οὐδὲν γὰρ ἕξω τῶν ὄντων
 οὐδ' ἐν τόπῳ, μένει δὲ αἰεὶ ἐν αὐτοῖς με-
 ταβολὴν οὐδὲ φθορὰν δεχόμενα· διὸ καὶ

| Jinde však to není možné, kde totiž? Tedy 15
 duchovně nahlíží sebe a jsoucna nahlíží
 v sobě. Neboť ve smyslových věcech,²⁰⁾ jak
 někteří míní, je nahlížet nemůže. O každé
 první věci platí, že smysly ji vnímat nelze,
 neboť vid na věcech přístupných smyslům
 je jen obrazem pravého jsoucna na látce;
 každý vid, který je na něčem jiném, do ně-
 ho vstoupil z něčeho dalšího, jehož je obra- 20
 zem. Má-li | být nějaký „tvůrce tohoto veš-
 kerenstva“ (Plat. *Tim.* 28 c 3–4), pak to, co
 on duchovně nahlíží, aby toto veškerenstvo
 vytvořil, nemůže být v oboru zcela nejsou-
 cího. To, co duch nahlíží, tedy musí tomuto
 kosmu předcházet, musí být nikoli otiskem
 jiných věcí, nýbrž jejich vzorem a tím, co
 je první a co je jsoucností ducha. Jestliže by
 někdo řekl, že k tomu stačí působící formy,
 je zřejmé, že by musely být věčné. Jsou-li
 však věčné a nepodléhají-li žádnému půso-
 bení, musí být v duchu, | který je právě 25
 takový a nutně předchází trvalému stavu,
 přirozenosti a duši²¹⁾ – ty jsou totiž jen
 v mohoucnosti. Duch tedy opravdu jest
 jsoucný a nenahlíží je tak, jako by byla

35 ὄντως ὄντα. "Ἡ γινόμενα καὶ ἀπολλύ-
 μενα ἐπακτῶ χρεῖσται τῷ ὄντι, καὶ οὐκέτ'
 ἐκεῖνα ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὄν ἔσται. Τὰ μὲν δὴ
 αἰσθητὰ μεθέξει ἐστὶν ἃ λέγεται τῆς
 ὑποκειμένης φύσεως μορφῆν ἰσχύουσης
 ἄλλοθεν· οἷον χαλκὸς παρὰ ἀνδριαν-
 τοποικῆς καὶ ξύλου παρὰ τεκτονικῆς διὰ
 40 | δὲ τέχνης αὐτῆς ἕξω ὕλης ἐν ταυτότητι
 μενούσης καὶ τὸν ἀληθῆ ἀνδριάντα καὶ
 κλίνην ἐχούσης. Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν
 σωμάτων· καὶ τότε πᾶν ἰνδαλμάτων
 μετέχον ἕτερα αὐτῶν δείκνυσι τὰ ὄντα,

někde jinde, neboť jsoucna mu ani nepřed-
 cházejí, ani nenásledují po něm. Duch je
 takříkajíc prvním zákonodárcem,²²⁾ či spíše
 sám je zákonem bytí. Bylo tedy správně
 řečeno, že „jedno a totéž je duchovní na-
 hlížení | a bytí“ (Parm. *zl. B 3*) a „věda 30
 o nelátkových věcech je totožná se svým
 oborem“ (Aristot. *De an.* 431a 1–2) a „pro-
 zkoumal jsem sebe sama“ (Hérakl. *zl. B*
 101) jako jedno ze jsoucny; a správná je
 i nauka o anamnézi.²³⁾ Žádné z pravých
 jsoucny není někde *mimo*, ani není vůbec
 v nějakém místě, nýbrž všechna setrvávají
 věčně v sobě samých a nepodléhají změně
 ani zániku: proto také jsou pravými jsouc-
 ny. Kdyby vznikala | a zanikala, potřebo- 35
 vala by, aby se k nim jsoucno <teprve> při-
 pojilo, a tedy nikoliv ona jsoucna, nýbrž
 ono připojené by bylo pravým jsoucny.
 Věci přístupné smyslům jsou tím, čím jsou
 nazývány, na základě účasti; přirozenost,
 která je pro ně podkladem určení, svůj tvar
 přijímá odjinud, tak jako bronz z umění
 sochařského a dřevo z umění tesařského,²⁴⁾
 přičemž umění do nich vstupuje pomocí

ἄτρεπτα μὲν ὄντα ἐκεῖνα, αὐτὰ δὲ τρε-
 πόμενα, ἰδρυμένα τε ἐφ' ἑαυτῶν, οὐ τόπου
 45 | δεόμενα· οὐ γὰρ μεγέθη· νοεράν δὲ καὶ
 αὐτάρκη ἑαυτοῖς ὑπόστασιν ἔχοντα. Σω-
 μάτων γὰρ φύσις σφύζεσθαι παρ' ἄλλου
 θέλει, νοῦς δὲ ἀνέχων θιαυμαστῇ φύσει
 τὰ παρ' αὐτῶν πίπτοντα, ὅπου ἰδρυθῆ
 αὐτὸς οὐ ζητεῖ.

6. Νοῦς μὲν δὴ ἔστω τὰ ὄντα, καὶ πάν-
 τα ἐν αὐτῷ οὐχ ὡς ἐν τόπῳ ἔχων, ἀλλ' ὡς
 αὐτὸν ἔχων καὶ ἐν ὧν αὐτοῖς. „Πάντα“ δὲ
 „ὁμοῦ ἐκεῖ“ καὶ οὐδὲν ἦπτον διακεκρι-
 μένα. Ἐπεὶ καὶ ψυχὴ ὁμοῦ ἔχουσα πολ-
 5 | λὰς ἐπιστήμας ἐν αὐτῇ οὐδὲν | ἔχει συγ-
 κεχυμένον, καὶ ἐκάστη πράττει τὸ αὐτῆς,
 ὅταν δέη, οὐ συνεφέλκουσα τὰς ἄλλας,
 νόημα δὲ ἕκαστον καθαρὸν ἐνεργεῖ ἐκ
 τῶν ἔνδον αὐ νοημάτων κειμένων. Οὕτως

obrazu, | samo však setrvává v totožnosti 40
 mimo látku, majíc pravou sochu a pravé
 lehátko²⁵) <u sebe>. Právě tak je to s těly;
 i toto veškerenstvo má účast v obrazech
 a ukazuje, že pravá jsoucná se od nich od-
 lišují; zatímco podléhají zvratům, ona pra-
 vá jsoucná jim nepodléhají, jsou založena
 v sobě a nepotřebují žádné místo: | nejsou 45
 totiž velikostmi, nýbrž je jim propůjčeno
 bytí duchovní a soběstačné. Přirozenost těl
 si totiž žádá být zachována²⁶) něčím jiným,
 avšak duch, který udržuje svou podivuhod-
 nou přirozeností to, co by se samo od sebe
 zhroutilo, nehledá místo, kde by se usadil.

6. Nechť tedy duch jest jsoucný, která
 má všechna v sobě, nikoliv jako v nějakém
 místě, nýbrž tak, že má sebe a se jsoucný je
 totožný. *Tam* jsou „všechny věci zároveň“
 (Anaxagorás *zl. B 1*), nicméně jsou rozčle-
 něny. Vždyť i duše má v sobě zároveň mno-
 hé vědění, a přece v ní nic | nesplývá, nýbrž 5
 každé vědění vykonává svou úlohu, kdyko-
 liv je třeba, aniž by zapojovalo to ostatní,
 a každá jednotlivá myšlenka působí jako

οὖν καὶ πολὺ μᾶλλον ὁ νοῦς ἐστὶν „ὁμοῦ
 πάντα“ καὶ αὐτὸ οὐχ ὁμοῦ, ὅτι ἕκαστον δύ-
 10 ναμὶς ἰδίᾳ. Ὁ δὲ πᾶς νοῦς περιέχει | ὥσ-
 περ γένος εἶδη καὶ ὥσπερ ὄλον μέρη. Καὶ
 αἱ τῶν σπερμάτων δὲ δυνάμεις εἰκόνα
 φέρουσι τοῦ λεγομένου· ἐν γὰρ τῷ ὄλω
 ἀδιάκριτα πάντα, καὶ οἱ λόγοι ὥσπερ ἐν
 ἐνὶ κέντρῳ καὶ ὡς ἐστὶν ἄλλος ὀφθαλ-
 μοῦ, ἄλλος δὲ χειρῶν λόγος τὸ ἕτερος
 εἶναι παρὰ τοῦ γενομένου ὑπὲρ αὐτοῦ αἰσ-
 15 θη|τοῦ γνωσθεῖς. Αἱ μὲν οὖν ἐν τοῖς
 σπέρμασι δυνάμεις ἐκάστη αὐτῶν λόγος
 εἷς ὅλος μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχο-
 μένων μερῶν τὸ μὲν σωματικὸν ἕλην
 ἔχει, ὅλον ὅσον ὑγρὸν, αὐτὸς δὲ εἶδός ἐστι
 τὸ ὄλον καὶ λόγος ὁ αὐτὸς ὡν ψυχῆς εἶδει
 τῷ γεννῶντι, ἣ ἐστὶν ἰνδαλμα ψυχῆς ἄλ-
 20 λης κρείττο|νος. Φύσιν δὲ τινες αὐτῆν
 ὀνομάζουσιν τὴν ἐν τοῖς σπέρμασιν, ἣ
 ἐκεῖθεν ὀρμηθεῖσα ἀπὸ τῶν πρὸ αὐτῆς,
 ὥσπερ ἐκ πυρὸς φῶς, ἥστραψέ τε καὶ

oproštěná od myšlenek ostatních, ulože-
 ných v duši. Právě tak a ještě mnohem více
 je duch zároveň všemi věcmi a zase nikoliv
 „všemi věcmi zároveň“ (Anaxagorás zl.
 B 1), protože každá jednotlivina je zvláštní
 mohoucností. Celý duch však | je obsahuje 10
 tak, jako rody obsahují druhy a jako celek
 části. Také mohoucnosti semen poskytují
 podobenství toho, o čem mluvíme, neboť
 v celém semeni je všechno nerozčleněno
 a působící formy jsou v něm jakoby v jedi-
 ném středu; přesto je jiná působící forma
 oka a jiná rukou; rozdíl lze poznat na smys-
 lové věci, která z příslušné působící formy
 vzniká. | Každá z mohoucností v semenech 15
 tvoří s částmi, které jsou v ní obsaženy,
 jednotnou působící formu – jako látku má
 něco tělesného, například vlhkost v seme-
 ni, sám vid však je celkem i působící for-
 mou, jež je totožná s videm plodící duše
 a ta je opět obrazem jiné, lepší duše. | Duši,
 jež působí v semeni, nazývají mnozí²⁷⁾ „při-
 rozeností“, která podle nich vychází z toho,
 co jí předchází – jako světlo z ohně –, pře-
 měňuje a tvaruje látku, nikoliv mechanic-

ἐμόρφωσε τὴν ὕλην οὐκ ὠθοῦσα οὐδὲ
ταῖς πολυθρῦλλήτοις μοχλείαις χρωμέ-
νη, δοῦσα δὲ τῶν λόγων.

7. Αἱ δὲ ἐπιστῆμαι ἐν ψυχῇ λογικῇ οὐ-
σαι αἱ μὲν τῶν αἰσθητῶν – εἰ δεῖ ἐπισ-
τήμας τούτων λέγειν, πρέπει δὲ αὐταῖς τὸ
τῆς δόξης ὄνομα – ὕστεραι τῶν πραγ-
μάτων οὔσαι εἰκόνας εἰσι τούτων· τῶν δὲ
νοητῶν, αἱ δὴ καὶ ὄντως | ἐπιστῆμαι,
παρὰ νοῦ εἰς λογικὴν ψυχὴν ἐλθούσαι
αἰσθητὸν μὲν οὐδὲν νοοῦσι· καθόσον δὲ
εἰσιν ἐπιστῆμαι, εἰσιν αὐτὰ ἕκαστα ἅ
νοοῦσι, καὶ ἔνδοθεν τὸ τε νοητὸν τὴν τε
νόησιν ἔχουσιν, ὅτι ὁ νοῦς ἔνδον – ὅ ἐστιν
αὐτὰ τὰ πρῶτα – συνῶν αὐτῷ αἰεὶ καὶ
ἐνεργείᾳ ὑπάρχων καὶ οὐκ ἐπιβάλλων ὡς
| οὐκ ἔχων ἢ ἐπικτώμενος ἢ διεξοδεύων οὐ
προκεχειρισμένα – ψυχῆς γὰρ ταῦτα πά-
θη – ἀλλ' ἔστηκεν ἐν αὐτῷ ὁμοῦ πάντα
ᾧ, οὐ νοήσας, ἵν' ὑποστήσῃ ἕκαστα. Οὐ
γὰρ, ὅτ' ἐνόησε θεόν, θεὸς ἐγένετο, οὐδέ,
ὅτε ἐνόησε κίνησιν, κίνησις ἐγένετο.
"Ὄθεν καὶ τὸ λέγειν νοήσεις τὰ εἶδη, εἰ
| οὕτω λέγεται, ὡς, ἐπειδὴ ἐνόησε, τότε

kým nárazem či použitím pověstných jed-
noduchých strojů,²⁸⁾ nýbrž tím, že jí posky-
tuje něco z působících forem.

7. V rozumné duši je jednak vědění
o věcech smyslových – máme-li ho nazývat
vědění, spíše se pro ně hodí jméno „mí-
nění“ – vědění, které je pozdější než jeho
předmět, jehož je obrazem, jednak vědění
o věcech duchovních, které je pravým | vě- 5
dění a jež do rozumné duše zajisté přišlo
z ducha a nenahlíží nic smyslového; pokud
je vědění, vždy je tou kterou jednotlivi-
nou, již nahlíží, a zvnitřku dostává nahlíže-
né i nahlížení, protože duch je uvnitř – je
prvními věcmi – je stále u sebe a je v pů-
sobnosti a neuchopuje věci tak, | jako by je 10
neměl nebo je musel teprve získat nebo,
protože je nemá po ruce, by jimi musel te-
prve postupně procházet – to všechno jsou
totiž stavy duše –, on však spočívá v sobě
a je zároveň všemi věcmi a nenahlíží jed-
notliviny proto, aby jim teprve propůjčil
bytí. Není tomu totiž tak, že když nahlédl
boha, bůh vznikl, a když nahlédl pohyb,

ἐγένετο ἢ ἔστι τόδε, οὐκ ὀρθῶς· ταύτης γὰρ τῆς νοήσεως πρότερον δεῖ τὸ νοούμενον εἶναι. Ἡ πῶς ἂν ἔλθοι ἐπὶ τὸ νοεῖν αὐτό; οὐ γὰρ δὴ κατὰ συντυχίαν οὐδὲ ἐπέβαλεν εἰκῆ.

8. Εἰ οὖν ἡ νόησις ἐνόητος, ἐκεῖνο τὸ εἶδος τὸ ἐνόν· καὶ ἡ ἰδέα αὐτή. Τί οὖν τοῦτο; νοῦς καὶ ἡ νοερά οὐσία, οὐχ ἑτέρα τοῦ νοῦ ἐκάστη ἰδέα, ἀλλ' ἐκάστη νοῦς. Καὶ ὅλος μὲν ὁ νοῦς τὰ πάντα εἶδη, ἕκαστον δὲ εἶδος νοῦς ἕκαστος, | ὡς ἡ ὅλη ἐπιστήμη τὰ πάντα θεωρήματα, ἕκαστον δὲ μέρος τῆς ὅλης οὐχ ὡς διακεκριμένοι τόπω, ἔχον δὲ δύναμιν ἕκαστον ἐν τῷ ὅλῳ. Ἔστιν οὖν οὗτος ὁ νοῦς ἐν αὐτῷ καὶ ἔχων ἑαυτὸν ἐν ἡσυχίᾳ κόρος αἰεί. Εἰ μὲν οὖν προεπεινοεῖτο ὁ νοῦς πρότερος 10 τοῦ ὄντος, ἔδει τὸν νοῦν | λέγειν ἐνεργήσαντα καὶ νοήσαντα ἀποτελέσαι καὶ γεννηῖσαι τὰ ὄντα· ἐπεὶ δὲ τὸ ὄν τοῦ νοῦ

vznikl pohyb. Tudíž i říci, že vidy jsou duchovními náhledy, není správné, pokud | se 15 to míní tak, že teprve když duch jednotlivý vid nahlédl, ten vznikl a je tím kterým videm,²⁹⁾ neboť nahlédnuté musí být dříve než toto <jednotlivé> nahlédnutí. Jak by duch mohl dospět k tomu, aby ho nahlížel? To se nemohlo stát shodou okolností ani nazdařbůh.

8. Jestliže tedy duchovní nahlížení nahlíží to, co je uvnitř <ducha>, pak to, co je uvnitř, je vid, a to je idea. Co je tedy tato idea? Je duchem a duchovní jsoucností; jednotlivá idea se neodlišuje od ducha, nýbrž každá je duchem. Duch je jako celek všemi vidy, jednotlivý vid je jednotlivým duchem | tak, jako je celá věda tvořena vše- 5 mi svými poučkami, každá jednotlivá poučka je však částí celé vědy, ale nikoliv tak, že by ta poučka byla od vědy oddělena místem, nýbrž tak, že jako jednotlivá má své poslání teprve v celku. Tak je i duch v sobě samém, a protože v úplném klidu má sebe, je věčně „nasyčen“.³⁰⁾ Kdybychom ducha

προεπινοεῖν ἀνάγκη, ἐγκαεῖσθαι δεῖ τί-
 θεσθαι ἐν τῷ νοοῦντι τὰ ὄντα, τὴν δὲ
 ἐνέργειαν καὶ τὴν νόησιν ἐπὶ τοῖς οὖσιν,
 οἷον ἐπὶ πῦρ ἤδη τὴν τοῦ πυρὸς ἐνέργει-
 15 αιν, ἢ ἐν ὄντα τὸν νοῦν ἐφ' ἑαυτοῖς ἔχῃ
 ἐνέργειαν αὐτῶν. Ἔστι δὲ καὶ τὸ ὄν ἐνέρ-
 γεια· μία οὖν ἀμφοῖν ἐνέργεια, μᾶλλον
 δὲ τὰ ἄμφω ἓν. Μία μὲν οὖν φύσις τό τε
 ὄν ὁ τε νοῦς· διὸ καὶ τὰ ὄντα καὶ ἡ τοῦ
 ὄντος ἐνέργεια καὶ ὁ νοῦς ὁ τοιοῦτος· καὶ
 αἱ οὕτω νοήσεις τὸ εἶδος καὶ ἡ μορφή τοῦ
 20 ὄντος καὶ ἡ ἐνέργεια. Ἐπινοεῖται | γε
 μὴν μεριζομένων ὑφ' ἡμῶν θάτερα πρὸ
 τῶν ἐτέρων. Ἐτερος γὰρ ὁ μερίζων νοῦς,
 ὁ δὲ ἀμέριστος καὶ μὴ μερίζων τὸ ὄν καὶ
 τὰ πάντα.

pojali jako to, co předchází jsoucnu, pak
 bychom museli říci, že duch teprve tím, 10
 že vstupuje v působnost, a tím, že nahlíží,
 jsoucná završuje a vytváří; protože však
 jsoucná musíme pojímat jako to, co duchu
 předchází, musíme tvrdit, že jsoucná spočí-
 vají v nahlížejším a že působnost a du-
 chovní nahlížení náležejí jsoucnům – jako
 například působnost ohně náleží ohni –,
 aby jsoucná na sobě nesla jednotného du-
 cha jako svou vlastní působnost. Jsoucná 15
 však je také působností: duch a jsoucná
 mají tedy jednu působnost, nebo spíše duch
 a jsoucná jsou jedno. Bytí a duch jsou tedy
 jednou přirozeností; a proto taková jsou
 jsoucná, působnost jsoucná i duch; a rov-
 něž duchovní náhledy, vzaty v tomto smys-
 lu, vidí i tvar jsoucná a působnost. | Námi 20
 však jsou představovány jako jedno před
 druhým, protože jsou rozdělovány <naším
 rozvažováním>. Rozdělující duch je totiž
 jiný; avšak nedělitelný a nedělitelý je jsouc-
 nem a všemi jsoucnými.

9. Τίνα οὖν ἐστὶ τὰ ἐν ἐνὶ νῶ, ἃ νοοῦν-
 τες μερίζομεν ἡμεῖς; δεῖ γὰρ αὐτὰ ἡρε-
 μοῦντα προφέρειν, οἷον ἐξ ἐπιστήμης ἐν
 ἐνὶ οὐσης ἐπιθεωρεῖν τὰ ἐνόητα. Κόσμου
 δὴ τοῦδε ὄντος ζῶου περιεκτικοῦ ζῶων
 5 ἀπάντων καὶ παρ' ἄλλου ἔχοντος τὸ εἶ-
 ναι καὶ τοιῶδε εἶναι, παρ' οὗ δὲ ἐστὶν εἰς
 νοῦν ἀναγομένου, ἀναγκαῖον καὶ ἐν νῶ
 τὸ ἀρχέτυπον πᾶν εἶναι, καὶ κόσμον νοη-
 τὸν τοῦτον τὸν νοῦν εἶναι, ὃν φησιν ὁ
 Πλάτων „ἐν τῷ ὄ ἐστὶ ζῶον.“ Ὡς γὰρ ὄν-
 τος λόγου ζῶου τινός, οὐσης δὲ καὶ ὕλης
 10 τῆς τὸν λόγον τὸν | σπερματικὸν δεξα-
 μένης, ἀνάγκη ζῶον γενέσθαι, τὸν αὐτὸν
 τρόπον καὶ φύσεως νοεραῶς καὶ πανδυ-
 νάμου οὐσης καὶ οὐδενὸς διείργοντος,
 μηδενὸς ὄντος μεταξύ τούτου καὶ τοῦ δέ-
 ξασθαι δυναμένου, ἀνάγκη τὸ μὲν κοσ-
 μηθῆναι, τὸ δὲ κοσμηῆσαι. Καὶ τὸ μὲν
 15 κοσμηθὲν ἔχει τὸ εἶδος μεμερισμέ|νον,

9. Které jsou to věci, jež jsou v jednom
 duchu, jež však vydělujeme, když je nahlí-
 žíme? Protože spočívají v klidu, je třeba je
 vyjmout, podobně jako je nutno z vědy,
 která tu je jako jedna, vyprostit pomocí
 pečlivého pozorování to, co se v ní nachází.
 Protože náš kosmos je zajisté živočich
 obsahující všechny živočichy³¹⁾ a své bytí
 a bytí takto | má od něčeho jiného a protože 5
 to, z čeho pochází, odkazuje k duchu, nutně
 musí být také <jeho> celý pravzor v duchu
 a tento duch musí být duchovním kosmem,
 o němž Platón říká, že je v „živočichu
 o sobě“ (Plat. *Tim.* 39 c 8). Je-li dána jed-
 nak působící forma nějakého živočicha,
 10 jednak látka, která tuto | semennou působí-
 cí formu přijímá, musí nutně vzniknout ži-
 vočich, a právě tak, je-li tu duchovní, vše-
 mohoucí přirozenost, a nic jí nepřekáží –
 neboť není nic mezi ní a tím, co je mocno ji
 přijmout –, musí nutně to druhé být pořáda-
 no v kosmos a to první jej musí pořádat.
 A to, co je uspořádáno v kosmos, má vid
 jako rozdělený: | jinde je člověk a jinde 15

ἀλλαχοῦ ἀνθρωπον καὶ ἀλλαχοῦ ἥλιον·
τὸ δὲ ἐν ἐνὶ πάντα.

10. Ὅσα μὲν οὖν ὡς εἶδη ἐν τῷ αἰσ-
θητῷ ἐστί, ταῦτα ἐκεῖθεν· ὅσα δὲ μὴ, οὐ.
Διὸ τῶν παρὰ φύσιν οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδέν,
ὡσπερ οὐδὲ τῶν παρὰ τέχνην ἐστὶν ἐν
ταῖς τέχναις, οὐδὲ ἐν τοῖς σπέρμασι χω-
5 λεία. Ποδῶν δὲ χωλεία | ἢ δὴ ἐν τῇ γε-
νέσει οὐ κρατήσαντος λόγου, ἢ δὲ ἐκ τύ-
χης λύμη τοῦ εἶδους. Καὶ ποιότητες δὴ
σύμφωνοι καὶ ποσότητες, ἀριθμοὶ τε καὶ
μεγέθη καὶ σχέσεις, ποιήσεις τε καὶ πεί-
σεις αἰ κατὰ φύσιν, κινήσεις τε καὶ στά-
σεις καθόλου τε καὶ ἐν μέρει τῶν ἐκεῖ.
10 Ἀντὶ δὲ χρόνου αἰῶν. Ὁ δὲ τόπος | ἐκεῖ
νοερῶς τὸ ἄλλο ἐν ἄλλῳ. Ἐκεῖ μὲν οὖν
ὁμοῦ πάντων ὄντων, ὅ τι ἂν λάβῃς αὐτῶν,
οὐσία καὶ νοερά, καὶ ζωῆς ἕκαστον μετ-
έχον, καὶ ταῦτόν καὶ θάτερον, καὶ κί-
νησις καὶ στάσις, καὶ κινούμενον καὶ
ἐστῶς, καὶ οὐσία καὶ ποιόν, καὶ πάντα
οὐσία. Καὶ γὰρ ἐνεργεία, οὐ δυνάμει τὸ ὄν
15 ἕκαστον· | ὥστε οὐ κεχώρισται τὸ ποιόν
ἐκάστης οὐσίας. Ἐρ' οὖν μόνα τὰ ἐν τῷ

slunce; ono <pořádající> má však všechny
věci v jednu.

10. Tedy všechny věci, které jsou ve
smyslovém kosmu jako vid, pocházejí od-
tamtud; ty, které nejsou videm, odtamtud
nepocházejí. Proto *tam* není nic protipři-
rozeného, jako v umění není nic z toho, co
umění odporuje, jako v semenech není nap-
příklad chromost. – Chromost nohou | od 5
narození ovšem pochází z toho, že působící
forma nedokázala látku zvládnout, avšak
náhodné zmrzačení je poškozením vidu. –
Zajisté též <kosmu *tam*> náležejí souladné
takovosti a kolikosti, jak čísla, tak velikosti
i přechodné stavy, jak působení, tak přijaté
stavy, jež jsou v souladu s přirozeností,
dále jak pohyby, tak stavy klidu, a to celku
i částí *tam*. Oproti času mu náleží věčnost.
Místo | *tam* jest duchovní způsob <přítom- 10
nosti> jedné věci v druhé. A *tam* ovšem,
protože jsou všechny věci zároveň, cokoliv
z toho bys uchopil, bude to jsoucnost, a sice
duchovní, a bude se to podílet na životě,
bude totožné i různé, bude pohybem i kli-

αἰσθητῶ ἐκεῖ, ἧ καὶ ἄλλα πλείω; ἀλλὰ
 πρότερον περὶ τῶν κατὰ τέχνην σκεπ-
 τέον· κακοῦ γὰρ οὐδενός· τὸ γὰρ κακὸν
 ἐνταῦθα ἐξ ἐνδείας καὶ στερήσεως καὶ
 ἐλλείψεως, καὶ ὕλης ἀτυχοῦσης πάθος
 20 καὶ τοῦ ὕλη | ὁμοιωμένου.

11. Τὰ οὖν κατὰ τέχνην καὶ αἱ τέχναι,
 τῶν δὴ τεχνῶν ὅσαι μιμητικαί, γραφικῆ
 μὲν καὶ ἀνδριαντοποιία, ὄρχησις τε καὶ
 χειρονομία, ἐνταῦθά που τὴν σύστασιν
 λαβοῦσαι καὶ αἰσθητῶ προσχρώμεναι
 5 παραδείγματι καὶ μιμούμεναι εἶδη | τε
 καὶ κινήσεις τὰς τε συμμετρίας ἄς ὀρῶσι
 μετατιθεῖσθαι οὐκ ἂν εἰκότως ἐκεῖ ἀνά-
 γοινοτο, εἰ μὴ τῶ ἀνθρώπου λόγῳ. Εἰ δέ τις
 ἕξις ἐκ τῆς περὶ τὰ ζῶα συμμετρίας ὅλως

dem, pohybovaným i stojícím, jakož
 i jsoucností³²⁾ i *takovým*; zkrátka *tam* je
 všechno jsoucností. Každé jednotlivé
 jsoucnou *tam* je totiž v působnosti, nikoliv
 jen v mohoucnosti, takže | *tam* takovost 15
 není odloučena od té které jsoucnosti. Jsou
tam pouze vidy toho, co je ve smyslovém
 kosmu, anebo jich tam je více? Ale nejprve
 je nutno zkoumat to, co patří k umění: není
 totiž vid něčeho špatného; neboť špatné *zde*
 pochází z nedostatku, zbavenosti a nedoko-
 nalosti, je to přijatý stav látky, která selhala
 <ve svém úsilí přijmout vid>, a toho, co se
 látky | připodobnilo. 20

11. Jsou tedy předměty umění a samotná
 umění *tam*? Napodobující umění, tj. malíř-
 ství, sochařství, tanec a pantomima jsou
 z toho, co je *zde*, a používají smyslový
 vzor, který napodobují, a na své výtvary
 přenášejí vidy, | pohyby a souměrnosti, kte- 5
 ré vidí. Proto je nelze dost dobře převést na
 kosmos *tam*, leda zahrnuté v působící for-
 mě člověka. Kdyby nějaká umělecká
 schopnost, vycházející ze souměrnosti jed-

ζῶων ἐπισκοποῖτο, μόριον ἂν εἶη δυνα-
 μεως τῆς κάκει ἐπισκοπούσης καὶ θεω-
 ρούσης τὴν ἐν τῷ νοητῷ περὶ πάντα συμ-
 10 με|τρίαν. Καὶ μὴν καὶ μουσικὴ πᾶσα
 [περὶ ἀρμονίαν ἔχουσα καὶ ῥυθμὸν ἢ
 μὲν] περὶ ῥυθμὸν καὶ ἀρμονίαν ἔχουσα
 τὰ νοήματα τὸν αὐτὸν τρόπον ἂν εἶη,
 ὡσπερ καὶ ἡ περὶ τὸν νοητὸν ἀριθμὸν
 ἔχουσα. Ὅσαι δὲ ποιητικαὶ αἰσθητῶν
 τῶν κατὰ τέχνην, ὅλον οἰκοδομικὴ καὶ
 15 τεκτονικὴ, καθόσον | συμμετρίαις προσ-
 χρῶνται, ἀρχὰς ἂν ἐκεῖθεν ἔχοιεν καὶ
 τῶν ἐκεῖ φρονήσεων· τῷ δὲ αἰσθητῷ ταῦ-
 τα συγκερασάμεναι τὸ ὅλον οὐκ ἂν εἶεν
 ἐκεῖ ἢ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Οὐ μὴν οὐδὲ γεωρ-
 γία συλλαμβάνουσα αἰσθητῷ φυτῷ, ιατ-
 ρικὴ τε τὴν ἐνταῦθα ὑγίειαν θεωροῦσα ἢ
 20 τε περὶ ἰσχὺν τῆνδε καὶ εὐξέϊαν· ἄλλη
 γὰρ ἐκεῖ δύναμις καὶ ὑγίεια, καθ' ἣν ἀτ-
 ρεμῆ πάντα καὶ ἰκανά, ὅσα ζῶα. Ἰη-
 τορεία δὲ καὶ στρατηγία, οἰκονομία τε
 καὶ βασιλική, εἴ τινες αὐτῶν τὸ καλὸν
 κοινωνοῦσι ταῖς πράξεσιν, εἰ ἐκεῖνο θεω-
 ροῖεν, μοῖραν ἐκεῖθεν εἰς ἐπιστήμην
 ἔχουσιν ἐκ τῆς ἐπιστήμης τῆς ἐκεῖ.

notlivých živočichů, učinila námětem své-
 ho pozorování souměrnost živočichů vů-
 bec, byla by tato schopnost jen částí oné
 mohoucnosti, která v duchovním kosmu
 pozoruje a nazírá souměrnost všech věcí.
 | A ovšem také všechno odborné vědění 10
 múzické, které zaměřuje svá duchovní na-
 hlednutí na harmonii a rytmus,³³⁾ by bylo
 stejným způsobem jako vědění, jež se za-
 měřuje na duchovní čísla.³⁴⁾ Umění pak,
 která vytvářejí umělé předměty pro smysly,
 jako například stavitelství a tesařství, po-
 kud | používají souměrností, získávají je 15
 jejich počátky odtamtud a z <praktického>
 rozvažování *tam*; protože se ale tyto po-
 čátky mísí se smyslovými věcmi, jejich vý-
 tvory jako celek nejsou *tam*, leda <jako
 součástí vidu> člověka. Zjistěte zeměděl-
 ství není *tam*, protože se zabývá smyslům
 přístupnými rostlinami, ani lékařství, které
 zkoumá zdraví *zde*, ani umění, které se sta-
 rá o sílu *zde* a dobrý stav těla; | neboť *tam* 20
 je jiná mohoucnost, jiné zdraví, díky kte-
 rému všichni živočichové *tam* žijí v bez-
 pečí a mají všeho dostatek. Dále řečnictví

25 Γεωμετρία δὲ νοητῶν οὐσα τακτέα ἐκεῖ,
σοφία τε ἀνωτάτω περὶ τὸ ὄν οὐσα. Καὶ
περὶ μὲν τεχνῶν καὶ τῶν κατὰ τέχνας
ταῦτα.

12. Εἰ δὲ ἀνθρώπου ἐκεῖ καὶ λογικοῦ
ἐκεῖ καὶ τεχνικοῦ καὶ αἱ τέχναι νοῦ γεν-
νήματα οὐσαι, χρῆ δὲ καὶ τῶν καθόλου
λέγειν τὰ εἶδη εἶναι, οὐ Σωκράτους, ἀλλ'
ἀνθρώπου. Ἐπισκεπτέον δὲ περὶ ἀνθρώ-
που, εἰ καὶ ὁ καθέκαστα. | τὸ δὲ καθ-
έκαστον, ὅτι [μὴ] τὸ αὐτὸ ἄλλο ἄλλω·
οἷον ὅτι ὁ μὲν σιμός, ὁ δὲ γρυπός, γρυ-
πότητα μὲν καὶ σιμότητα διαφορᾶς ἐν
εἶδει θετέον ἀνθρώπου, ὥσπερ ζώου
διαφοραὶ εἰσιν· ἦκειν δὲ καὶ παρὰ τῆς
ὕλης τὸ τὸν μὲν τοιάνδε γρυπότητα, τὸν
δὲ τοιάνδε. Καὶ χρωμάτων διαφορᾶς τὰς

a umění vojevůdcovské, umění spravovat
domácnost a umění vládnout – jestliže ně-
která z nich předávají svým výtvořem krá-
su, pak, pokud hledí na ono krásno, mají ve
svém věděni zloměk věděni *odtamtud*.
| Naproti tomu geometrii, která se týká du-
chovních věcí, nutno řadit *tam* a právě tak
je nutno moudrosti, která se zabývá jsouc-
nem, přiřadit jedno z nejvyšších míst. Tolik
o uměních a o tom, čeho se týkají.

12. Je-li ale vid člověka *tam*, pak je *tam*
i vid člověka rozumného a uměním nadané-
ho a jsou *tam* i vidy různých umění, které
jsou výtvořy ducha; je nutno zdůraznit, že
vid má jen to, co je obecné,³⁵ tedy není vid
Sókrata, nýbrž jen vid člověka.³⁶ U člověka
je třeba zkoumat, zda je nějaký vid jed-
notlivého člověka; | jednotliviny jsou pro-
to, že totéž je jiné u jiného: například pro-
tože jeden má ploský nos a druhý nos orlí,
je nutno ploskonosost a křivonosost klást
jako rozdíly na vidu člověka, tj. tak jako
jsou rozdíly na vidu živočicha; avšak to, že
jeden má orlí nos takový a druhý onaký,

10 μὲν | ἐν λόγῳ οὕσας, τὰς δὲ καὶ ὕλην καὶ
τόπον διάφορον ὄντα ποιεῖν.

13. Λοιπὸν δὲ εἶπεῖν, εἰ μόνα τὰ ἐν
αἰσθητῷ ἐκεῖ, ἢ καὶ, ὡσπερ ἀνθρώπου ὁ
αὐτοάνθρωπος ἕτερος, εἰ καὶ ψυχῆς αὐ-
τοψυχῆ ἐκεῖ ἐτέρα καὶ νοῦ αὐτονοῦς. Λεκ-
τέον δὲ πρῶτον μὲν, ὅτι οὐ πάντα δεῖ, ὅσα
5 ἐνταῦθα, εἰδῶλα νομί|ζειν ἀρχετύπων,
οὐδὲ ψυχὴν εἰδῶλον εἶναι αὐτοψυχῆς, τι-
μιότητι δὲ ἄλλην ἄλλης διαφέρειν, καὶ
εἶναι καὶ ἐνταῦθα, ἴσως δὲ οὐχ ὡς ἐν-
ταῦθα, αὐτοψυχὴν. Εἶναι δὲ ψυχῆς ὄντως
οὕσης ἐκάστης καὶ δικαιοσύνην δεῖ τινα
καὶ σωφροσύνην, καὶ ἐν ταῖς παρ' ἡμῖν
10 ψυχαῖς ἐπιστήμην ἀληθινήν, οὐκ | εἰ-
δῶλα οὐδὲ εἰκόνας ἐκείνων ὡς ἐν αἰσ-
θητῷ, ἀλλὰ ταῦτα ἐκεῖνα ἄλλον τρόπον
ὄντα ἐνταῦθα· οὐ γὰρ ἐν τινι τόπῳ ἀφω-
ρισμένα ἐκεῖνα· ὥστε, ὅπου ψυχὴ σώ-
ματος ἐξανέδου, ἐκεῖ ἀκαεῖνα. Ὁ μὲν γὰρ
αἰσθητὸς κόσμος μοναχοῦ, ὁ δὲ νοητὸς
πανταχοῦ. Ὅσα μὲν οὖν ψυχὴ ἔχει ἢ τοι-
15 αὐτῇ | ἐνταῦθα, ταῦτα ἐκεῖ· ὥστε, εἰ τὰ ἐν

pochází z látky. Také rozdíly v barvě pleti
spočívají jednak v různé působící formě,
| jednak je tvoří látka a odlišné místo. 10

13. Zbývá říci, zda *tam* jsou pouze vzory
smyslových věcí, nebo zda tak, jako se vzor
člověka liší od člověka smyslového kosmu,
je *tam* také nějaká duše o sobě, lišící se od
jednotlivé duše *zde*, a nějaký duch o sobě,
lišící se od ducha *zde*. Především je nutno
říci, že ne všechny věci, jež jsou *zde*, je
nutno považovat za napodobeniny | vzorů, 5
ani duši není třeba považovat za obraz duše
o sobě, nýbrž že jedna duše se od druhé liší
svou důstojností a že také *zde* je duše
o sobě, ovšem jistě není duší o sobě proto,
že je *zde*. V každé jednotlivé duši – pokud
je pravou duší – musí být nějaká spravedl-
nost a rozvážnost, a v duších, které jsou
v nás, musí být pravé vědění, nikoliv | jen 10
jejich napodobeniny či obrazy napodobe-
nin jako ve smyslovém kosmu, nýbrž tytéž
věci, jež jsou *tam*, jsou jiným způsobem
i *zde*: to, co je *tam*, totiž není omezeno na
nějaké určité místo, takže kdykoliv se duše

τῷ αἰσθητῷ τὰ ἐν τοῖς ὀρωμένοις λαμβάνοιτο, οὐ μόνον τὰ ἐν τῷ αἰσθητῷ ἐκεῖ, ἀλλὰ καὶ πλείω· εἰ δὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ λέγοιτο συμπεριλαμβανομένων καὶ ψυχῆς καὶ τῶν ἐν ψυχῇ, πάντα ἐνταῦθα, ὅσα ἀκεῖ.

14. Τὴν οὖν τὰ πάντα περιλαβοῦσαν ἐν τῷ νοητῷ φύσιν ταύτην ἀρχὴν θετέον. Καὶ πῶς, τῆς μὲν ἀρχῆς τῆς ὄντως ἐνὸς καὶ ἀπλοῦ πάντη οὔσης, πλήθους δὲ ἐν τοῖς οὔσιν ὄντος; πῶς παρὰ τὸ ἐν, καὶ πῶς 5 πλήθος, καὶ πῶς | τὰ πάντα ταῦτα, καὶ διὰ τί νοῦς ταῦτα καὶ πόθεν, λεκτέον ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς ἀρχομένοις.

Περὶ δὲ τῶν ἐκ σήψεως καὶ τῶν χαλεπῶν, εἰ ἀκεῖ εἶδος, καὶ εἰ ῥύπου καὶ πηλοῦ, λεκτέον, ὡς, ὅσα κομίζεται νοῦς ἀπὸ τοῦ πρώτου, πάντα ἄριστα· ἐν οἷς 10 εἶδεσιν οὐ | ταῦτα· οὐδ' ἐκ τούτων νοῦς,

pozdvihne z těla, jsou ony <zdatnosti> *tam*. Smyslový kosmos je totiž pouze někde, duchovní však všude. Tudíž je všechno to, čím je takováto duše | *zde*, i *tam*; 15 **takže jestliže** pojmáme věci smyslového kosmu jako to, co lze spatřit, pak *tam* nejsou jen věci kosmu smyslového, nýbrž i nějaké další; **jestliže** však máme na mysli vše, co je v našem kosmu, včetně duše a toho, co je v ní, pak jsou *zde* všechny věci, jež jsou *tam*.

14. Přirozenost, která v duchovním kosmu všechno objímá, je tedy nutno považovat za počátek. Je-li tento počátek opravdové jedno a něco naprosto jednoduchého, jak je možné, že ve jsoucnech je mnohost? Jak jest něco mimo *jedno*, jak máme chápat mnohost | a tato všechna <duchovní> 5 jsoucna, a konečně pak proč je duch všemi těmito jsoucny a odkud pochází? To vše je třeba probrat³⁷⁾ z jiného východiska. Pokud jde o otázku, zda vid toho, co vzniká z hnití a z toho, co škodí, je *tam*, a dále, zda je *tam* vid špíny a bahna,³⁸⁾ je třeba říkat, že věci,

ἀλλὰ ψυχὴ παρὰ νοῦ, λαβοῦσα παρὰ ὕλης ἄλλα, ἐν οἷς ταῦτα.

Περὶ δὲ τούτων σαφέστερον λεχθήσεται ἐπανελθοῦσιν ἐπὶ τὴν ἀπορίαν, πῶς ἐξ ἑνὸς πλήθους.

15 Ὅτι δὲ τὰ σύνθετα εἰκῆ ὄντα, οὐ νῶ, ἀλλ' ἐφ' ἑαυτῶν | αἰσθητὰ συνελθόντα, οὐκ ἐν εἶδεσι· τὰ τε ἐκ σήψεως ψυχῆς ἄλλο τι ἴσως ἀδυνατούσης· εἰ δὲ μή, ἐποίησεν ἄν τι τῶν φύσει· ποιεῖ γοῦν, ὅπου δύναται.

Περὶ δὲ τῶν τεχνῶν, ὅτι ἐν αὐτοανθρώπῳ περιέχονται, ὅσαι τέχναι ἀναφέρονται πρὸς τὰ κατὰ φύσιν ἀνθρώπῳ.

20 Πρότερον δὲ ἄλλην καθόλου, καὶ τῆς καθόλου αὐτοψυχῆν ἤτοι τὴν ζωὴν; ἢ ἐν νῶ πρὶν γενέσθαι ψυχῆν, ἵνα καὶ γένηται, αὐτοψυχῆν ἐκείνην λέγειν.

10 které duch dostává z *prvního*, jsou všechny tím nejlepším; ony věci však nepatří mezi vidy; | ani duch žádou z nich nemá, avšak duše, která vychází z ducha, přijímá ostatní věci z látky, mezi něž patří i ony jmenované. Přesněji se o tom může promluvit, až se vrátíme k obtížné otázce, jak z jednoho může vznikat mnohost. Dále je třeba říci,³⁹⁾ že mezi vidy nejsou věci, které jsou složeny nazdařbůh; ty totiž nejsou složeny duchem, 15 nýbrž | shlukly se jako smyslová jsoucna samy od sebe; a to, co pochází z hnití, vzniklo proto, že duše asi nebyla mocna vytvořit něco jiného; jinak by byla vytvořila něco přirozeného, jako to činí, kdekoliv toho je mocna. Pokud jde o umění, platí, že v člověku o sobě jsou obsažena všechna umění, která lze převést na to, co je v souladu s přirozeností člověka. | Zda 20 však dřívě <než duše jednotlivá> jest jiná duše celková a dřívě než duše celková duše o sobě neboli život? Ano, je třeba říci, že aby se duše mohla zrodit, musí být předtím, než se zrodí, ona duše o sobě v duchu.

POZNÁMKY

1. Totiž epikúrejci.
2. K řádku 1–10 viz Plat. *Phd.* 81 b–c.
3. Totiž stoici.
4. Viz *SVF* III, 23.
5. Viz *SVF* III, 64; 118; Sext. *Emp. Adv. math.* II, 133.
6. Totiž platonici, viz Plat. *Phd.* 82 b 10.
7. Viz Hom. *Od.* V, 37.
8. Viz Plat. *Phdr.* 248 d 3–4.
9. Viz *tamtéž* 251 e 5.
10. Viz Plat. *Symp.* 210 e 3.
11. Viz Aristot. *De an.* 430a 22.
12. Viz Plat. *Rep.* 509 b 9; Aristot. *zl.* 49 Rose³.
13. Viz Plat. *Tim.* 37 d 6.
14. Viz V 9, 4, 18.
15. Viz V 9, 5, 13.

POZNÁMKY

16. Viz V 9, 8, 4.
17. Viz Plat. *Tim.* 50 c 5.
18. Viz Aristot. *Cael.* 269a 19–20.
19. Totiž stoici, viz IV 7, 8³, 8–9; *SVF* I, 374; 377; II 835; 837; 839.
20. Viz *SVF* II, 88.
21. Viz *SVF* II, 1013.
22. Viz Numenius, *zl.* 22 Leemans.
23. Viz Plat. *Phd.* 72 e 5.
24. Viz Aristot. *Met.* 1013b 6–9.
25. Viz Plat. *Rep.* 597 c 3.
26. Viz Plat. *Krat.* 400 c 7.
27. Viz *SVF* II, 743.
28. Viz Aristot. *Phys.* 259b 20.
29. K řádku 14–16 viz Plat. *Parm.* 132 b 3–4.
30. Viz Plat. *Krat.* 396 b 6–7.
31. Viz Plat. *Tim.* 33 b 2–3.
32. Viz základní nejvyšší rody v Plat. *Soph.* 254 d 5; 254 e 5 – 255 a 1.
33. Viz Plat. *Rep.* 398 d 2; *Symp.* 187 c 5; *Leg.* 655 a 5.

O DUCHU, IDEJÍCH A JSOUCNU

34. Viz Plat. *Rep.* 525 c – 526 a.
35. Viz Aristot. *Met.* 1042a 15.
36. Viz Plótinos: Zda jsou ideje jednotlivých věcí (*Enn. V 7*), v: *Jednotliviny a individuální formy*, ed. P. Rezek, Praha 1993; J. M. Rist, *Jednotliviny u Plótína, tamtéž.*
37. Viz V 4.
38. Viz Plat. *Parm.* 130 c 6.
39. Viz V 4.